

Podučne stvari.

Andrej Einspieler.

(Dalje.)

Slavnostni govor prof. Kleinmayer-ja pa se je glasil tako-le:

„Preljubi Slovenci! Dragi bratje! Pristrčno pozdravljam Vas v imenu in po naročilu osnovalnega odbora, kateri danes radosti poln vidi tako mnogobrojno število čestiteljev našega ljubljenca. Pozdravljam Vas z navdušenostjo izvanredno, čestiti nam gostje iz sorodne Kranjske; srčno pozdravljam Vas s Štajarske in Primorske! Iskrene pozdrave Vam, vrli zastopniki hrvatskega in českega naroda; pozdrav Tebi, čestita duhovščina, pozdrav Tebi „akademična mladina!“ V prvo pa glasi se Tebi, slovenski narod staroslavne Korotana, pristrčni moj pozdrav! Živeli Rožani! Živeli Slovenci!

Slovenski možje, slavna gospôda, dragi domorodci! V ogromnem številu, v duhu vzajemnosti, prave edinosti zbrali smo se, da pokažemo svetu, da znamo častiti zasluge svojih mož. Bodimo ponosni in pričajmo, da smo vredni imenovati se Slovence, avstrijske Slovane!

Odkar stojijo Sveče, še ni bilo tukaj zbranih toliko ljudi in iz tako daljnih in raznih krajev. Tu prijazno podajo rokó Rožan Zilanu in Bekštanjci spoznavajo brate svoje Junčane. Kaj se danes vrši, znano Vam je iz cerkvenega opravila, znano Vam iz ust boljšega govornika, nego so v meni sile; dovolite mi vendar, da pridenem tudi jaz svoje.

Danes obhaja tù, v Svečah, hvaležni slovenski narod slavni dan prečastitega svojega prijatelja, dobrotnika in očeta, monsgr. Andreja Einspielerja; on obhaja srečni čas, ko je bilo po milosti božji mogoče naši diki, starosti koroških Slovencev in pri vseh Slovencih slavnemu rojaku Andreju Svečanu darovati zlato sv. mašo.

Njegovo ime je po slovenski zemlji znano in čast nam je, njega, ki to imé nosi, imeti danes med seboj. Verni sinovi slovenski dvignili smo se z vseh strani, da svojemu preljubljenemu očetu čestitamo, da ga pozdravimo z navdušenjem, da mu izkažemo hvaležnost in udanost.

Ljubljeni Andrej, odpusti nam, če so preslabe moči revnega, bornega naroda, da bi dostojno slavil Tvoj častni dan, a prepričan bodi, da Ti podajamo srca naša polna ljubezni, udanosti, hvaležnosti! Saj veš:

Slovenski rod je narod siromak:
Uborne so njegove tesne koče,
Pod slamnato se streho bêda joče,
Pod prostim nebom žuli jarem jak. —
A srca siromakom so — bogata!

Ti pa, revni narod slovenski, bodi ponosen na moža, ki je delal in dela le za Tebe, ki s Teboj čuti, misli, trpi! Oglej si našega Andreja in v resnem obrazu njegovem videl bodeš zgodovino našo zadnjih štiridesetih let!

(Dalje prih.)

Iz državnega zbora.

Najvažnejše dogodbe prve seje poročal sem uže telegrafično takoj iz seje; dodati mi je toraj tukaj kaj bolj nadrobnega poročila.

Na vprašanje:

Kakošen položaj našli so poslanci v Beču pri svojem prihodu?

odgovorim na kratko: slab.

Razmere so slabe gledé vprašanja miru ali vojske, ker napete razmere nasproti Rusiji se dejansko še niso nikakor zboljšale; čulo se je nekaj pomirljivih besedi s Petrograda, z Berolina, tudi iz Londona, toda dejansko ostala je nevarnost vojske prav tako velika, kakoršna je bila pred dobrim mesecem. Ako pri tem ne prezremo, da smo sedaj še le v sredi hude zime, ki je vendar-le vsaki državi za vojsko neugodna, ako pomislimo, da je še mnogo pušk izdelati, ki so namenjene za prihodnjo vojsko, ako pomislimo, da še denarja išče Ruska, Nemška in tudi naš sosed Madjar, potem je razumljivo, da je rožljanje s sabljami potihnilo.

Čakajmo do meseca aprila, in ako oni, ki sedaj le mir obetajo, tudi ostanejo mož-beseda, potem še bode mogoče verjeti, da ne govoré z namenom, da bi prikri-vali svoje misli.

In notranje naše razmere, kakošne so pa te?

Tudi tu nam je odgovor lahak: ostale so nespremenjene — slabe. Pomirjenje narodov, izrekoma pomirjenje na Českem, za katero so si Čehi toliko prizadevali, stoji prav na onem mestu, kakor pred leti. Vsa pomirljivost in potrpežljivost Čehov, Slovencev itd. je brezvspešna, vse ponudbe padajo na skalnata tla, ako nismo mi gospodarji, ne pustimo gospodariti tudi drugemu — to je vedno stari odgovor pred 1879. l. vladajoče nemško-napuhnjene stranke. — In kaj dela vlada?

Na to je odgovor težak. — Kaj je delal naučni minister minulo poletje, to je znano, da drugi ministri niso storili ničesar, da bi se popravilo; kar je skaznega — je tudi znano; od kar se je državni zbor zadnjič razšel, storilo se ni ničesar. Ali se bode zgodila kaj, in kedaj — Bog to vedi.

Kako hoče postopati državni zbor, tudi to je še uganjka, ker to je odvisno v prvi vrsti od vedenja vlade.

Kaj pa imamo pričakovati od vlade, to nam ni več neznano, ako se oziramo na preteklost.

Vsaj to nam ni več skrivnost, kam teži naučni minister. — Do sedaj potrdilo se je gledé njega še vedno, da na levici državnega zbora še ni našel nasprotovanja, levičarski časniki branijo in ščitijo ga dosledno. Ker je pa preznano, da je med desnico in levico največje nasprotje gledé delokroga naučnega ministerstva, se tudi lahko razvidi, da desnica in naučni minister ne moreta biti v soglasji. — Ostale ministre poznamo, in to nam je tudi dokaz, da tako ne more ostati dalje.

Vse to kaže, da so razmere naše v resnici mršave.

Kaj pa slovenski poslanci?

Slovenski poslanci postali so hipoma — skoraj vsi — zatoženci. Brrr! Kako je to grdo! — Pa kaj hočemo — tako je. — Grdo je sicer, ako se na domačem lesu tako godi — pa — resnica je le ena, in gorjé mu, ki se odmakne od poti resnice!

Naši poslanci enega nimajo, še družega nikdar niso imeli, vsi ostali pa stojé složni in bodo stali složni. Škoda, da tudi izmed teh eden leči svojo zlomljeno roko, namesto da bi v budgetnem odseku štajarskim in koroškim nemškutarjem kazal zobé, ki se po slovenskem uradovanji čutijo žaljene v svoji nemški narodnosti.

V javnih sejah spustili so uže več interpelacij zoper naredbo pravosodnega ministra zarad slovenskih vknjižb in vse, kar se je v deželnih zborih hujskalo zoper pravosodnega ministra prežvekava se sedaj zopet v državnem zboru.

Ministri pa imajo tudi sila veliko posla, odgovarjati ne mnogobrojne interpelacije iz prejšnjega zasedanja, grof Taaffe čital je v zadnji seji toliko odgovorov, da je bil uže v resnici ves hripav, tudi trgovinski minister odgovarjal je dolgo. Naučni minister odgovoril je samo na dve interpelaciji, pa gledé prve je še rekel, da ne odgovarja na njo, ker je Schönerer presurovo vprašal.

Ta, se ve da, je po končanem odgovarjanji takoj ustal in rekel: „Predlagam, da se o tem odgovoru „renegata“ Gautscha, ljubljenca židovskih časnikov, prihodnjič prične razgovor.“

Ta predlog donesel je Schönererju klic „k redu“, predlog sam pa še tolike podpore ni našel, da bi bilo treba ali mogoče glasovati o njem.

Stvarna razprava pričela se pa je v drugi seji o „djavku na sladkor“.

O tej za Česko velevažnem predmetu poroča dr. vit. Meznik; on je samo z malimi besedami vpeljal razpravo, za njim pa je govoril večni minister, Plener, vsaj dve uri nekaj o sladkorji, pa tudi še vsakovrstnih drugih in še nekaterih rečeh. Za splošno razpravo oglašanih je približno 5 protigovornikov in 3 zagovorniki.

Za našo deželo pomenljiv je odgovor, katerega je dal minister Taaffe na interpelacijo dr. Poklukarjevo gledé požara v kamniški smodniški tovarni in o zgradbi tamošnje železnice. Odgovor podamo do besede.

Dalje pa je važnosti za nas interpelacija poslanca Kluna gledé premogokopa v Zagorji, katero tudi priobčimo do besede.

Odgovor

ministerskega predsednika grofa Faaffe-ja na interpelaciji barona Šveglja in dr. Poklukarja o požaru v Kamniku v 180. seji državnega zbora dné 24. t. m.

„V seji visoke zbornice dné 25. maja 1887 sta gg. poslanca baron Šveglj s tovariši in dr. J. Poklukar s tovariši stavila do mene interpelaciji povodom požara državne smodniške tovarne v Kamniku na Kranjskem ter želela, da se prepreči nevarnost takih požarov.

V drugi interpelaciji stavi se tudi še gospodu trgovinskemu ministru vprašanje, ali hoče pospeševati gradnjo lokalne železnice v Kamnik.

Čast mi je v svojem in v imenu gosp. trgovinskega ministra naslednje odgovoriti:

Državna smodniška tovarna v Kamniku deluje od leta 1865. V prvih dvajsetih letih ni se pripotila nobena nesreča; prva nesreča je bila 26. septembra 1885, ko je bil razstrel (eksplozija) v tovarni. Drugi razstrel je bil 6. novembra 1886 in 11. maja 1887 požar v salitrovi čistilnici (rafineriji).

O vzrokih razstrellov in požara so se vršile natančne preiskave; vzrokov razstreloma niso mogli zaslediti, požar v solitarjevi rafineriji pa je povzročil le delavec, ko je hotel proti ukazu popraviti kotel v prostoru in je bil radi tega od okrajnega sodišča v Kamniku kaznovan zaradi prestopka zoper varnost tuje lastnine.

Po razstrelu in požaru ni bila v Kamniku v večji meri poškodovana nobena oseba, niti posestnik.

Po razstrelu poškodovano poslopje se je po najnovejših tehničnih skušnjah popravilo, da je izključena malone vsaka nevarnost za okolico. Tudi poslopje za solitarjevo čistilnico se bo tako popravilo, da bo popolnem ločeno od skladišč za solitar in žveplo.

Na ta način, in ker se polagoma manjša zaloga v tovarni, pomnožuje gasilno orodje in strogo pazi na varnost v tovarni, upa vojaška uprava odvrečati vsako nevarnost od državne tovarne, torej tudi od mesta Kamnika, kolikor je sploh mogoče pri veliki nevarnosti predmeta. Nemogoče pa je sedaj, da bi se večji vojaški oddelek premestil v Kamnik, ki naj bi hitro pomagal v mogoči nevarnosti.

Kar se tiče lokalne železnice iz Ljubljane v Kamnik, pričele so se na podlagi postave z dné 1. maja 1885, drž. t. p. št. 67, obravnave trgovinskega ministerstva s podjetniki gledé koncesije.

Te obravnave so bile doslej brezvspešne, in ne bi se moglo dobiti Najvišjega potrjenja, ker so neutemeljeni pogoji, od katerih je odvisna dobava glavnice.

Na jedni strani so prekoračile zahteve podjetnikov gledé prometne pogodbe z državno-železnično upravo ono mejo, ki se mora skrbno varovati, da nima škode državnemu prometu. Na drugi strani zabtevajo podjetniki za železnično črto do tovarne od vojaške oblasti preveliko privoljenje.

V zadnjem času so podjetniki izročili trgovinskemu ministerstvu nove ponudbe gledé načrta lokalne železnice; o teh se bodo pričele nove obravnave.

Ako primerno odnehajo podjetniki, opravičeno je upanje, da se bo doseglo sporazumljenje o nameravani železnici, in v okviru postave z dné 1. maja 1885 izvršilo podjetje, ki je na javno korist.“